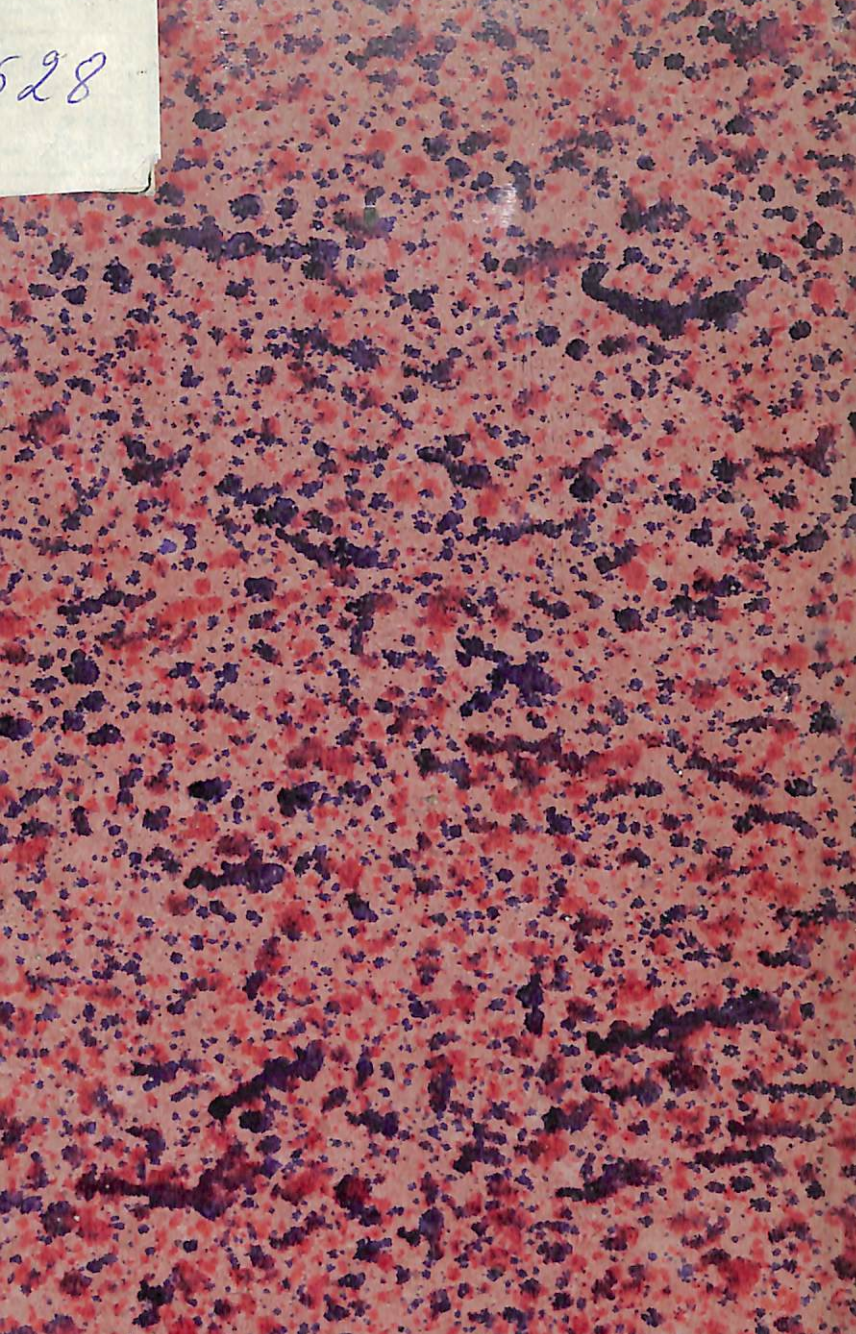

528

14 JUL 2009

146
F-82

13

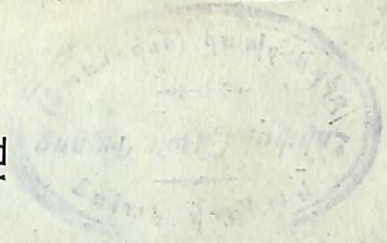
«ՆՈՐ ՀՈՍԱՆԻՔ»-Ի ԳՐԱԴԱՐԱՆ

№ 13

100

34-30

E. Bombard

ՊՈԶԻՏԻՒԻԶՄԸ

Ֆրանս. բնագ. 3-րդ հրատ.
թարգմ. ՌՈՒԲԷՆ

ԹԻՖԼԻՍ

1914

2. Գրքանիշ 29/10/19

961

$$\begin{array}{r} 100 \\ 84-80. \end{array} \quad \begin{array}{r} 146 \\ 6-83 \\ \text{ur} \end{array}$$

E. Bombard

ՊՈԶԻՏԻՒԻԶՄԸ

Ֆրանս. բնագ. 3-րդ հրատ.
բարգմ. ՌՈՒԲԵՆ

*1004
18747
1*

03-08

10 6 MAR 2013

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Պողիտիկոմը սրբազորված, անձեռնմխելի, բոլորի առաջ փակված մի վարդապետությունն է, ինչպես ոմանք կարծում են, այլ ընդհակառակը, նա միշտ բաց է մարդկանց առաջ և պատրաստ՝ ընդունելու գիտությունների առաջադիմության կողմից ճշգրտված բոլոր բարեփոխությունները։ Իսկապես՝ հենց սրանից է առաջ գալիս նրա անվիճելի գերազանցությունը միև բոլոր սիստեմներից։

Պողիտիկոմը՝ լինելով նոյնքան հին որքան մեր աշխարհը, կազմակերպվելով այն գիտական նշմարտությունների խմբումով, որոնց մարդկությունը յաջորդաբար գտել է մեծ նեղություններով, երկար տարիների ընթացքում—կըլինի յաւիտենական։ Վերջապես նա չի խախտել գիտությունն ապագայ գիտերից, որովհետև Պողիտիկոմը դրանց ամփոփումն ու պսակն է լինելու միշտ։

ՊՈԶԻՏԻՒԶՄԸ

Պոզիտիվիզմի նպատակն է պրոգրեսիւ կերպով բազմապատկել մարդկանց բոլոր ընկերակցութիւնների նիւթական, մտաւոր և բարոյական բարեկեցութիւնը, սկսելով եւրոպական ազգերից կամ ընկերակցութիւններից: Նա իր նպատակին հասնում է մասնաւոր, յատուկ դաստիարակութեան եւ կրթութեան օգնութեամբ:

Պոզիտիվիզմ ասելով պէտք է երեք ճիւղ հասկանալ:

1. Գիտութիւնների *) մի փիլիսոփայութիւն, որի եզրակացութիւնը այն է, որ մարդս չպէտք է իր վիճակը բարելաւելու համար իր յոյսը միմիայն իր վրայ դնի. այստեղից առաջ է գալիս.—

2. Գիտական մի կրօն եւ մի բարոյականութիւն.— Այս կրօնը, որ մերժում է բոլորովին գերբնական կամ անզրեքերկրային գոյութիւնը, կոչւում է մարդկութեան կրօն: Բարոյականութիւնը կարելի է հետեւեալ կերպով ամփոփել՝ — ինքն իրան բարելաւել բարոյապէս, մտաւորապէս և ֆիզիքապէս—այնպէս որ, գնալով աւելի ու աւելի կարողանայ օգտակար լինել ուրիշին (ընկերական բարոյականութիւն):

Ուրիշ բառի տակ հասկացւում է երեք խմբակցութիւն՝ մէկը միւսից աւելի ընդարձակ—ընտանիքը, հայրենիքը և մարդկութիւնը: Այս բարոյականութիւնը կանոնաւորում է նաև ազգերի յարաբերութիւնները իրարու հետ, որից առաջ է գալիս.

*) Մտքէմատիկա.— Թւաբանութիւն (հաշիւ), երկրաչափութիւն, մեխանիք: Տիեզերագիտութիւն. — աստղաբաշխութիւն, ֆիզիկա, քիմիա. Սոցիոլոգիա.— բիօլոգիա, սոցիոլոգիա, (իսկական մտքով) և բարոյականութիւն:

3. Մի դրական քաղաքականութիւն.— Այս քաղաքականութեան նպատակն է ոչնչացնել պատերազմը և կազմակերպել եւրոպայի Միացեալ-նահանգների հասարակայնութիւն կամ արեւմտեան հասարակայնութիւն՝ ինչպէս Օգիւստ Կոնտն է անւանում: Նա համերաշխութեան մէջ է պահում բոլոր ազգերին այն տեսակէտից, որ հաւասարապէս շահագործում է այն բոլոր ազգերները, որ տալիս է մեր երկրագունդը, որի վրայ բնակւում ենք:

Պոզիտիվիզմը մերժում է ամեն մի ըոնի գործողութիւն, որ կատարւում է ընկերակցութիւնը կազմակերպելու նպատակով. նա գործում է ցոյց տալով և համոզելով՝ առանց ստիպումների:

Նրա նշանաբանն է.

Սէրը՝ իբրև սկզբունք.

Կարգը՝ իբրև հիմք,

Առաջագիմութիւնը՝ իբրև նպատակ:

Նրա բարոյական բանաձևն է՝

Ապրել ուրիշի համար:

ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչ է նշանակում հոգի.— հոգի է կոչւում ուղեղի դանաղան ֆունկցիաների միութիւնը: Ուղեղի տարրական ֆունկցիաները, որոնք թւով 18 են, բաժանւում են 3 խմբերի—1 Սիրտ (կամ զգացմունք), 2 Միտք (կամ իմացականութիւն), 3 Բնաւորութիւն (կամ գործունէութիւն):

1. Սիրտ կամ զգացմունք

Նա կազմւած է 10 տարրական ֆունկցիաներից, որոնցից 7-ը եաստիրական են, իսկ 3-ը՝ ալտուրիստական:

7 եաստերներ հետեւեալներն են՝

1. Մննդական բնազդը,
2. Սեռական »
3. Ծնողական »

4. Կործանիչ կամ զինւորական բնազդը,
5. Կազմակերպիչ կամ էնդիւստրիէլ բնազդը,
6. Հպարտութիւն կամ տիրապետելու կարիքը և
7. Մնափառութեան կամ իրան ցոյց տալու, գովելու կարիքը:

3 Այսուրիսները—

1. Ընկերակցական սէր,
2. Յարգանք և
3. Բարութիւն *):

II. Միտք կամ իմացականութիւն (5 ֆունկցիա)

1. Թանձրացեալ գիտողութիւն,
2. Վերացական »
3. Էնդիւկտիւ մտածողութիւն.
4. Դէդիւկտիւ »
5. Լեզու:

III. Բնաւորութիւն կամ գործունեութիւն (3 ֆունկցիա)

1. Դաշնասրտութիւն,
2. Խոհեմութիւն և
3. Ամրապնդութիւն:

Զգացմունքը մղում է դէպի գործը, իմացականութիւնը կառավարում է գործը, գործունէութիւնը իրագործում է, առաջ է բերում գործը:—Շատ հազադիւտ է, որ մենք գործենք միմիայն մի պարզ զգացմունքի ազդեցութեան տակ, ուրիշ խօսքով ասած՝ միմիայն մի տարրական ֆունկցիայի ազդեցութեան տակ. այլ՝ համարեա թէ միշտ գործում ենք մի ըարդ զգացմունքի ազդեցութեան տակ, որ բաղմաթիւ տարրական ֆունկցիաների մի խառնուրդ է:

*) Բարութիւն կամ տիեզերական սէր (համակրանք) կամ մարդկութիւն.

ՍՈՑԻՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՆՐԵՔ ՕՐԷՆՔՆԵՐ

Ուղեղի ֆունկցիաների երեք խմբերը, որոնց միութիւնը կազմում է այն՝ ինչ որ հոգի է կոչուում՝ Միտքը (կամ զգացմունք), Միտքը (կամ իմացականութիւն), Բնաւորութիւնը (կամ գործունէութիւն), մարդկանց երեան գալուց մինչև մեր օրերը՝ անցել են երեք յաջորդական վիճակներից, որոնք են.

I. Միտք կամ զգացմունք

Ընկերակցութիւնը սկզբում ընտանեկան էր, յետոյ՝ դարձաւ քաղաքական, վերջը՝ համաշխարհային:

II. Միտք կամ իմացականութիւն

Իմացականութիւնը սկզբում աստուածաբանական էր, յետոյ՝ դարձաւ մետաֆիզիքական, վերջը՝ գիտական:

III. Բնաւորութիւն կամ գործունեութիւն

Գործունէութիւնը սկզբում յաղթական զինւորական էր, յետոյ՝ պաշտպանողական զինւորական, վերջը՝ էնդիւստրիական:

Այս երեք յաջորդական վիճակները համապատասխանում են Աշխարհի Պատմութեան երեք մեծ բաժանմունքներին.

Նախ՝ Հին Աշխարհը,
 յետոյ՝ Միջին-Դարը *)
 վերջը՝ Նոր-Դարը:

*) Պոզիտիւիստների համար Միջին-Դարը սկսւում է 400-ից և վերջանում 1300-ին:

Այն եղանակը, որով ըմբռնում, հասկանում են Աշխարհը, Մարդուն և դրանց մէջ գոյութիւն ունեցող յարաբերութիւնը, կազմում է մի փիլիսոփայութիւն կամ հաւատք, որը մարդկանց ընկերակցութիւնների մէջ կրօն անւան տակն է հանդէս գալիս և ամփոփւում է մի դոգմայի մէջ: Բնականաբար, այս դոգման փոփոխել է մարդկանց երկրիս վրայ երևնալու օրից մինչև այժմ այն չափով՝ ինչ չափով որ մարդկային իմացականութիւնը զարգացել է. այսպէս՝ այժմ նա շատ տարբեր է իր սկզբնաւորութիւնից:

Սկզբնական Ֆէտիշիզմից յետոյ—որը ծանօթ է բոլոր փողովուրդներին և որը ներկայացրել է երկու ֆազ—1. Անհատական Ֆէտիշիզմ՝ (որ դեռ գտնւում է սև ցեղի մէջ), 2 Աստղապաշտական Ֆէտիշիզմ՝ (որ դեռ գտնւում է դեղին ցեղի մէջ).—դոգմայի սպիտակ ցեղի մէջ կատարած գլխաւոր շրջանները հետեւեալներն են.

I. Աստածաբանական դոգմա

1 Պահպանողական կամ սասըրտոտալ բազմաստեղծութիւն (հին թէոկրատիաներ):

2 Պատերազմական կամ զարգացողական բազմաստեղծութիւն (Յունաստանը, Հռոմը):

3 Միաստեղծութիւն { հրէայ
քրիստոնեայ
մահմեդական:

II. Մեսաֆիզիական դոգմա

Այս դոգման, որ միայն մի անցում է աստեղծաբանականի գիտականի մէջ, ոչ մի տեական կրօն առաջ չի բերել, այդտեղ Աստծուն փոխարինում է Բնութիւնը:

III. Գիտական կամ դրական դոգմա

Այս դոգման աստեղծաբանութիւնից և մետաֆիզիկայից ազատելով՝ բաժանւում է երկու ընթացիկ տեսութիւն—

ների. 1 նիւթապաշտութիւնը, որ որոնում է, բայց՝ իզուր —առարկայական սինթէզը, 2 պոզիտիւիզմը, որ իրագործել է ենթակայական սինթէզը: Այս վերջինն է, որ յանգում է մարդկութեան կրօնին:

Մարդկութեան կրօնը

Ի՞նչ է նշանակում կրօն. — Ամեն մի կրօն նպատակ ունի առաջնորդելու մարդկային գոյութիւնը, որ արտայայտւում է հետեւեալ երեք մեծ ձևերի տակ—մտածել, սիրել, գործել, այստեղից առաջ են գալիս հետեւեալ երեք ճիւղերը. Դոգմա, գաղափարները առաջնորդելու համար.

Արարողութիւններ (Culte) զգացմունքները » »

Կարգուկանոն (Régime) գործողութիւնները » »

Դրական դոգմա.—նա այս գաղափարի մէջն է կայանում, թէ մարդկութիւնը միակ ճշմարիտ և իրական նախախնամութիւն է մարդու համար, նախախնամութիւն բառի տակ հասկանալով ոչ թէ մինչև այսօր ապրած բոլոր մարդկանց բազմութիւնը, այլ միայն այն մարդկանց բազմութիւն խումբը, որոնք մարդկութեան ծառայել են:

Դրական արարողութիւն.—նա յարգանք է մատուցանում Մարդկութեան՝ յանձին իւր գլխաւոր ներկայացուցիչների, այսինքն՝ ամբողջ աշխարհում, բոլոր դարերում յայտնի, նշանաւոր մարդկանց և կանանց, որոնք մարդու մտաւոր, բարոյական և ֆիզիքական բարեւաւման նպաստել են*):

Դրական կարգուկանոն.—Սրա էութիւնը նրանում է, որ իւրաքանչիւրը—իր ուժերի համաձայն—գործում է ժամանակակից եւ ապագայ Մարդկութեան ծառայութիւն մատուցանելու համար, մի խօսքով՝ օգտակար լինել ուրիշին:

Վերջապէս՝ Մարդկութեան կրօնը այսպէս է որոշւում—ճանաչել, սիրել եւ ծառայել Մարդկութեան:

Պոզիտիւիզմը, հեռու ուրիշ կրօնները արհամարհելուց, նրանցից իւրաքանչիւրին իր արդար բաժինն է տալիս՝

*) Տես պոզիտիւիստների օրացոյցը 0. Կոնտի:

նայած թէ որքան բարոյականութիւն են մտցրել աշխարհն: Եւ կրօնների վրայ նայում է իբրեւ անհրաժեշտ էտապներէ նախքան վերջնական, այսինքն՝ Մարդկութեան կրօնին հասնելը:

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մարդկութիւնը հաղաբաւոր տարիներ է ապրել նախքան թանձրացած գիտութիւններից բարձրանալը: Ք. ա. միայն VI-րդ դարում, Յունաստանում էր, որ վերացական գիտութիւնը ծնունդ առաւ, որպէս զի այդտեղից տարածւի և զարգանայ ուրիշ տեղերում, զրսում, գլխաւորապէս Արեւմուտքում *): Այս վերացական գիտութեանն է պարտական սպիտակ ցեղը իր գերազանցութիւնը միւսներից:

Զանազան վերացական գիտութիւնները, որոնց ամբողջութեան մէջն է բովանդակւում այսօր մարդու բոլոր ծանօթութիւնները, հետեւալ կարգովն են հաստատուել, —

VI-րդ դար Ք. Ա. հաշիւը, հիմնեց Պիթագորը.

IV-րդ » » երկրաչափութիւնը հիմնեց Եւկլիդը.

III-րդ » » Մեքանիքը » Արքիմեդը.

II-րդ » » Աստղաբաշխութիւնը » Հիպպարքը:

Միջին դարում գիտութիւնը ճնշւած էր Արեւմուտքում թէ բարբարոսների արշաւանքներից և թէ կաթոլիկութեան յարուցած աստուածաբանական հարցերից, որոնք զբաղեցնում էին բոլորի մտքերը: Յունական գիտութիւնն արժանանում էր զուրկի և պահեցին մինչև վերածնութիւնը, երբ կրկին յանձնեցին Արեւմուտքին: Կոպերնիկոսի հետ եւրոպայում արթնանում է գիտական ոգին. XVI-րդ դարում Կոպերնիկոսը գտնում է Աշխարհի ճշմարիտ սիստեմը:

XVII-րդ դարում Գալիլէոն հիմնեց ֆիզիկան,

XVIII-րդ » Լապլասին » քիմիան,

1801-ին Բիշան հիմնեց բիոլոգիան,

1822-ին Կոնտը » սոցիոլոգիան:

*) Յունաց թաղէս փիլիսոփան է հիմնել վերացական գիտութիւնը.

Վերջը՝ Օ. Կոնտը բարոյականութիւնը բաժանեց սոցիոլոգիայից, որպէս զի վերջինս դարձնի մի բարձր գիտութիւն, նպատակ և պսակ մնացած բոլոր գիտութիւնների:

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ամեն ըան յարաբերական է, ահա միակ բարցարձակ սկզբունքը. բացարձակ ճշմարտութիւնը ոչ ոք չգիտէ: Մենք միմիայն յարաբերական ճշմարտութիւնն ենք ճանաչում: Հետեւելով Մարդկութեան մտաւոր էվոլյուցիայի շրջանների տեսնում ենք, որ յարաբերական ճշմարտութիւնն ազատ, փոփոխող իրերի բացարձակ ըմբռնումի մի ապարդիւսիս սիոնն է:

Իմացականութիւնը դրական վիճակի մէջ ընկաւ, երբ իմացաւ մետաֆիզիքական և Աստուածաբանական բացատրութիւնների ոչնչութիւնը, հրաժարեց իր ուր տեղ ըսկըզքնական և վերջնական պատճառներն որոնելուց, որպէս զի նւիրի երևոյթները կարգաւորող օրէնքների ուսումնասիրութեանը:

Պոզիտիւլիզմը կամայական, ազատ, գերբնական կամքի ըէժիմը փոխարինում է ընական անդրուելի Օրէնքներով:

Բոլոր երևոյթները կապւած են միմիանց հետ անդրըրդւելի օրէնքներով: Այս օրէնքները ներկայացնում են ճակատագիրը (fatalité), որ ծանրանում է Մարդկութեան վրայ *): Բայց՝ եթէ այսօր գիտենք որ երևոյթների կարգա-

*) Ամենաընդհանուր օրէնքների ուսումնասիրութիւնը կազմում է առաջին փիլիսոփայութեան առարկան. երկրորդ փիլիսոփայութիւնը խօսում է այն օրէնքների մասին, որոնք յատուկ են երևոյթներին. իւրաքանչիւր կարգի երրորդ փիլիսոփայութիւնը խօսում է վերացական էնդիստորիայի մասին: Սա տեսական մասից գործնականի անցումն է. այս երեք ճիւղերը կազմում են պոզիտիւլ փիլիսոփայութիւնը.

տրութիւնն անդրդնելի է, դիտենք նաև այն, որ մենք կարող ենք ազդել երևոյթների վրայ նրանց թափը *) ձեռկերպելու տեսակէտից: Այսպիսով մենք հնարաւորութիւն ունենք մեր վիճակը որոշ հափով բարելաւելու: Այսպիսով մարդը իր բաղդը մասամբ իր ձեռքումն է պահում և դառնում է ինքը իր համար իր սեփական նախախնամութիւնը:

ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՅԲԸ

Ֆէտիշական շրջանից յետոյ, որ բոլոր ժողովրդների համար ընդհանուր էր, մարդիկ խմբւեցին թէոկրատական տիպի ընկերակցութեան ձևի տակ: Այս ընկերակցութիւնները հիմնւած էին այնպիսի սկզբունքների վրայ, որոնք որոշ հափով բաւականութիւն էին տալիս մարդկային հոգու երեք տարրերին (զգացմունք, իմացականութիւն, գործունէութիւն), որոնք այդ ժամանակ քիչ էին զարգացել:

I. Թեոկրատական ընկերակցութիւն

Համապատասխանող հին դարին, որի մէջ բէժիմը զինտրական-թէոկրատական է:

Այդ ժամանակում անցումի երեք շրջաններ առաջացան, որի միջոցին հոգու տարրերը զարգանում էին.

1 Անցում Յունաստանից (իմացականութեան զարգացումը):

2 Անցում Հռոմից (գործունէութեան զարգացումը):

3 Անցում քրիստոնէականութիւնից (զգացմունքի զարգացումը):

Այս երեք զարգացած տարրերի հետ ընկերակցութեան մի երկրորդ տիպ կազմակերպւեց Արեւմուտքում, այդ էր.

**) Օրինակ՝ փոխանակ լուսամուտից փողոցն ընկնելու մարդը շինում է աստիճաններ, դրանով ծանրութիւնը ոչ ընչացրեց: Ո՛չ, այլ միմիայն ձեռակերպից թափը, որպէս զի աւելի լաւ ծառայեցնի իր շահերին:

II. Կաթոլիկ-Ֆեոդալ ընկերակցութիւնը

Համապատասխանող միջին դարին, որի մէջ բէժիմը մետաքիզիքական-պաշտպանողական էր:

XIV-րդ դարուց սկսած այս ընկերակցութիւնը քանդւելու վրայ է մարդկութեան գործունէութեան և իմացականութեան նոր զարգացման պատճառով: Երբ Պոգիտիւ բարոյականութեան շնորհիւ զգացմունքը այն աստիճանին կը բարձրանայ, որ կարող կլինի, ներգաշնակութեան մէջ լինեհոգու միւս տարրերի հետ, այն ժամանակ ընկերակցութեան մի երրորդ տիպ կհաստատուի, որը կլինի:

III Սոսիալիզմի ընկերակցութիւն

Համապատասխանող Արդի Դարին, որի մէջ բէժիմը կլինի զիտական-էնդիստրիական:

ՍՈՑԻԱԼՈԳԻԱ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

Պոգիտիւիզմը Սոցիոլոգիա է առաջ բերում ոչ թէ հաճոյքի համար, այլ՝ որպէս զի մի քաղաքականութեան հասնի: Միայն Պոգիտիւիզմը կարող է մի ընդհանուր, լիազոր քաղաքականութիւն հաստատել, որովհետև միայն նա է, որ յարգել է տալիս, որոշում է մի երկրաւոր նպատակ ճիշտ համապատասխան մարդկային գոյութեան, որ մարդանց նրկատի է առնում իբրև եղբայրներ, որոնք աշխատում են միևնոյն նպատակին՝ երկրաւոր բարձրագոյն քաղաքակրթութեան հասնելուն:

Բոլոր ժամանակների և բոլոր երկրներին ընկերակցութիւնները մանրամասն զննելուց, երեք վիճակների օրէնքները գտնելուց, մի խօսքով՝ սոցիոլոգիան հիմնելուց յետոյ, — Օգիւստ Կոնտը տալիս է ապագայ սոսիոկրատական ընկերակցութեան կազմակերպութիւնը, որ կամաց-կամաց և զիտակցաբար ձեռակերպւում է XIV-րդ դարուց սկսած, որպէս զի աւելի կամ պակաս հեռաւոր ապագայում փոխարինի միջին դարի կաթոլիկական-ֆեոդալական ընկերակցութեանը:

Սոսիոկրատիան կամ ազագայ ընկերակցութիւնը հիմնուած է հոգեւոր և ժամանակաւոր երկու կարողութիւնների բաժանման սկզբունքի վրայ:

Հոգեկան կարողութիւնը կը կառավարի մտաւոր և բարոյական (յատուկ կրթութիւն և դաստիարակութիւն *) կեանքը:

Ժամանակաւոր կարողութիւնը կառաջնորդի գործունեայ կեանքը (նիւթական շահերը):

Ինչո՞ւ համար սոսիոկրատիան չի կարող հիմնականից հիմնել

— Որովհետեւ մտքերը դեռ բաժանւած են երեք վարդապետութիւնների — Աստուծաբանական, Միտաֆիզքական և Պոզիտիւական — մէջ. նոյնիսկ՝ երբեմն, այս երեք վարդապետութիւնները միաժամանակ գոյութիւն ունին միեւնոյն մտքի մէջ: Մի որևէ ընկերակցութեան կազմակերպութիւնները լինելով մի ընդհանուր գաղափարի կամ ընդհանրապէս ընդունւած առաջնորդող հաւատքի տրամաբանական հետևանքները՝ պէտք է սպասել, որ համաձայնութիւնը հաստատւի այս նիւթի նկատմամբ: Դրական (positive) գիտական վարդապետութեան յաղթանակը ապահովւած է հէնց միայն նրանով, որ նա գիտական է, իսկ գիտական ճշմարտութիւնները միակն են, որոնք համաշխարհային յատկութիւն ունին ուրեմն՝ բաւական է, առայժմ, կատարեալ ազատութիւն տալ երեք վարդապետութիւնների մրցութեան արտայայտութեանը:

Օ Ր Ա Յ Ո Յ Յ Ը

Պոզիտիւիստ կոնկրէտ **) օրացոյցը բաղկանում է 13 ամիսներից, որոնք 28 օր ունեն, կլինի՝ 364 օր, որի վրայ աւելացնում են մի լրացուցիչ օր՝ եթէ տարին պարզ է, եր-

*) Մրտի բարոյական կրթութիւնը զէրօ է, անհամապատասխան կամ հակառակ մտաւոր կրթութեան:

**) Մի երկրորդ օրացոյց, որ կոչւում է վերացական, վերապահւած է այն ժամանակաշրջանին, երբ Սոսիոկրատիան կսկսի կանոնաւոր կերպով գործել:

կու օր՝ եթէ տարին նահանջ է: Նա ընդհանրապէս կոչւում է մեծ մարդկանց օրացոյցը:

Ի՞նչ է նշանակում մեծ մարդ:

Մարդիկ գնահատելու համար հարկաւոր է մի տեսութիւն: Այդ տեսութիւնը պէտք է վերացական լինի, այսինքն՝ յաւմար բոլոր ժամանակներին և բոլոր տեղերին: Նա գոյութիւն չունի Պոզիտիւիզմից դուրս:

Նա՞ որ օժտւած է ուրիշներից լաւ ուղելով թէ իմացականութեան և թէ բարոյականութեան տեսակէտից, հետեւաբար աւելի ընդունակ զգալու իր քաղաքակիցների տանջանքները, գտնելու այդ ցաւերը բուժելու դեղը, նա որ եռանդ ու ոյժ ունի քարին գործելու, — մեծ մարդը նա է:

Մեծ է այն մարդը, ով որ ազնիւ բարձր ներշնչւումներ կրելով իր մէջ՝ օժտւած որոշ ձիրքով՝ հարցը տեսնելու և լուծելու: Մի խօսքով՝ մեծ մարդը նա է՝ ով որ զիտէ, ցանկանում է և կարող է օգտակար լինել մարդկութեան:

Մեծ մարդիկ ընկերական կազմակերպութիւնների անհրաժեշտ օրգաններն են, օրգաններ՝ որոնք որոշ չափով լաւ են եղել գործունէութեան համար, մի հանգամանք, որ հնարաւորութիւն է տալիս դրանց բարոյական և սոցիոլոգիական մեծութիւնը գնահատելու:

Օ. Կոնսը կոնկրէտ օրացոյցը կատարելագործելու համար՝ կարիք զգաց մեծ մարդկանց երեք կարգի վերածել, առաջին կարգին պատկանում են ամիսների գլուխները կազմողները, երկրորդին՝ շաբաթների, երրորդին՝ օրերի:

Այս աչքի ընկնող կազմութիւնը, կարճառօտ կերպով ներկայացնում է մարդկային իմացականութեան զարգացման պատմութիւնը: Նա նոյնպէս ցոյց է տալիս, որ Աւետի աղդեցութիւնը քաղաքակրթութեան ընթացքի վրայ մօտաւորապէս $\frac{1}{4}$ է, մինչդեռ գիտութեանը՝ $\frac{3}{4}$:

Մեծ ՄԱՐԴԿԱՆՑ ՕՐԱՅՈՅՅԻ ԱՄԻՍՆԵՐԻ 13 ԳԼՈՒԽՆԵՐԸ

Հ Ի Ն Գ Ա Ր

15-րդ դար Մովսէս 1-ին ամիս սկզբնական թէոկրատիա
9-րդ » Հովսէփ 2-րդ » հին բանաստեղծութիւն

8-րդ դար Շարլըման, 7-րդ ամիս ֆետրալական քաղաքա-
կրթութիւն:

14-րդ դար	Դանտես	8-րդ ամիս	արդի էպոպեա
15-րդ »	Գոլտտենբերգ	9-րդ »	էնդիւստորիա
16-րդ »	Շէքսպիր	10-րդ »	դրամա
17-րդ »	Դէկարտ	11-րդ »	փիլիսոփայութիւն
18-րդ »	Ֆրիարիխ	12-րդ »	պոլիտիկա
19-րդ »	Բիշա	13-րդ »	գիտութիւն:

«ՆՈՐ ՀՈՍԱՆՔ»-Ի ԳՐԱԴԱՐԱՆ

№ 1	«Կիր» Լեոն Շանթ . . .	20 Լ.
№ 2	Շրջակայիկներ Ռէն . . .	10 Լ.
№ 4	Ժառանգութիւն Վ. Վալադեան . . .	30 Լ.
№ 5	Վարժունիւն Միք. Մանւէլեան . . .	5 Լ.
№ 6	Կին Ռէն . . .	10 Լ.
№ 8	Յունական Փիլիսոփայութիւն Ե. Ֆրանգեան . . .	25 Լ.
№ 9	Նար-Դոսի սեղծագործութիւնը Ա. Տէրտէրեան . . .	20 Լ.
№ 10	Դեպի Տիեզերք Դ. Դեմիրճեան . . .	10 Լ.
№ 11	Ճակատագիր Միք. Մանւէլեան . . .	15 Լ.
№ 13	Պղտկիւն (E. Bombard) Թարգմ. Ռուբէն . . .	5 Լ.

<< Ազգային գրադարան

NL0152617

